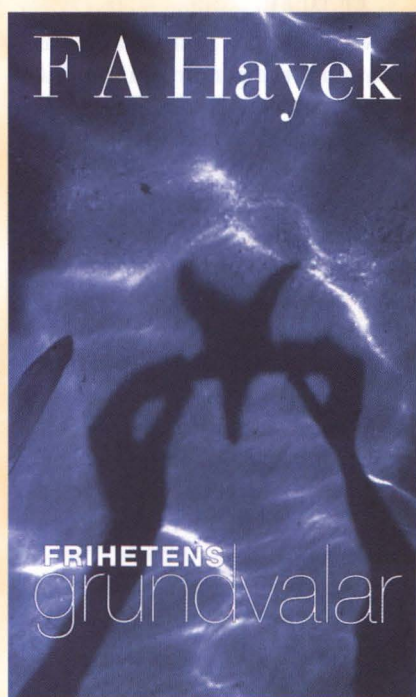

F A Hayek

Få har spelat en så avgörande roll för försvaret av det liberala samhället som nobelpristagaren, ekonomen och filosofen F A Hayek.

Frihetens grundvalar

Pocket med förord av Johan Hakelius.
Vårt specialpris 89 kr (ord ca-pris 127, 611 sid).

Läs mer om Hayeks liv och gärning:

www.timbro.se/hayek

Timbro, Box 5234, 102 45 Stockholm,
Tel 08-587 898 00, Fax 08-587 898 55, info@timbro.se

Paljetter får s

| av Knut Carlqvist

I det korporativa samhället får man bara kritisera medlemmar av den egna gruppen. Och den som inte tillhör någon korporation räknas inte alls.

NU FÅR MAN INTE SÄGA nåt ont om bögar heller. Om nån ska göra det är det Alexander Bard som har cred i kretsarna kring Gay Pride och alltså får säga vad han vill. Inte för att jag nödvändigtvis måste säga nåt ont om bögar, men folk som anser att melodifestivalen är årets höjdpunkt och Cher russinet i poppudlingen drar på sig tanklösa kommentarer. Förkonstling är inte min grej.

Inte heller får bögar diskrimineras. Den rättigheten omfattar även invandrare, kvinnor och handikappade. Kristian Gerner kvalade inte in i någon av de nämnda kategorierna och det var på håret att han fick sin professur i historia i Lund.

Varför Alexander Bard kan säga saker som jag skulle få schavottera för är märkligt. Det är tydligen inte vad man säger utan vem man är som avgör. Vilken grupp man tillhör. För några år sedan skrev jag en bok om arbetslivet och kom in på skolor och dagis. Det var också fel. Ingen lyssnade, jag saknade befogenhet att yttra mig om skolor och dagis. Lärare och dagisfröknar har vitsord, pedagogerna och Skolverket. Skolpolitikerna, med undantag för majoren Björklund (som tituleras major just för att markera att han tillhör en annan korporation).

Fler än jag har visats av banan. 1984 skrev Göran Hägg boken "Kupésamhället" och trots ansenlig kulturell cred fick han matchstraff. Men å andra sidan angrep han inte någon enskild korporation utan hela systemet med korporationer. Han citerade Hitlers rustningsminister Albert Speer, memoarerna:

"Ännu värre var inskränkningen av ansvar till ens eget område. Var och en höll sig till sin grupp – arkitekter, läkare, jurister, soldater eller bönder. Folk var instängda i isolerade, avskärmade områden av livet. Ju längre Hitlers system varade, desto mer rörde sig folks själsliv i sådana isolerade rum."

Speer beskriver det korporativa samhället. Men, påpekar Hägg, han beskriver också tendensen i det moderna administrations- och servicesamhället: "Dess mest grundläggande kulturella egenskap." Och grundläggande kultu-

n egen kupé

rela egenskaper är de som delas av alla, det som uppfattas som självklart och oantastligt bland hög som låg, höger som vänster. Majoren Björklund står för tillfället ut, men när striden är över kommer han att vara inkorporerad.

Diskriminering på grundval av ras, kön eller sexuell läggning är som regel kontraproduktiv. En chef som väljer medarbetare efter pålsen är en enfaldig chef. Men diskriminering är heller inte något entydigt begrepp. Ingen motsätter sig diskriminering på grundval av begåvning eller händighet, medfödda egenskaper om några. Sedan finns en gråzon, önskemålet att någon ska smälta in i gäng-et, inte fråga varför, jobba häcken av sig utan att någonsin gå in i väggen eller helt enkelt vara gullig. Dessa mer eller mindre rumsrena ambitioner kamoufleras vanligen med det nebulösa kravet "social begåvning". Ett så alldagligt problem som handsvevt är mer förödande för karriären än bristande språkkunskaper eller mörk hudfärg..

FÖR NÅGRA ÅR SEDAN uppstod problem på ett av våra större mediaföretag. En av de anställda utvecklade allt mer provocerande beteen-den: Han satte ringar i bröst-vårtorna och förklarade att han var piercad både här och var. För att alla skulle få tillfälle att konfrontera sina fördomar tog han av sig skjortan till fiket och solade i bara kallingarna på altanen. Han blev naturligtvis allmänt avskydd men inom bättre medieföretag måste man lägga band på sig. Så han fick hållas. Kollegerna sökte sig till andra jobb.

Den här karlen hade naturligtvis inte fått jobb om han uppträtt likadant vid anställningsintervjun. Hans ovanor accelererade eftersom omgivningen tillät dem. Om någon annan bögg jobbat på redaktionen hade denne kunnat säga ifrån, men så var inte fallet. Hans identitet på arbetsplatsen blev avhängig hans sexuella läggning, inte hans kompetens. Tillhörigheten till korporationen "bögar" vägde – just där och just då – tyngre än hans yrkesidentitet.

Det här var ett fall av utpressning. Men det skulle knappast vara möjligt att vinna en process i Arbetsdomstolen, eftersom kollegernas reaktioner inte skulle vara begripliga för domstolens ledamöter, som dessutom haft ett getöga på pressen.

För några år sedan sökte en tjej vid bandet jobbet som avsynare med högre lön på ett litet verkstadsföretag. Hon sändes på kurs i sex veckor till en kostnad av 250 000 kronor, återvände och tog omedelbart mammaledigt. Arbetsgivaren rekryterade en ny avsynare och betalade för ännu

en kurs. När tjejen kom tillbaka efter mammaledigheten fanns inte jobbet kvar. Det blev ett herrans liv.

Tjejen hade lurat sin arbetsgivare. Hennes syfte med att söka avsynarjobbet var säkerligen primärt att få upp föräldrapenningen. I det här fallet skyddades hon av en allmän opinion som utifrån lika allmänna idéer tar ställning i enskilda frågor. Schablonomdomen, skulle man kunna säga. Eller fördomar om arbetsgivare, som i det här fallet höll på att kosta en verkstadsägare hans företag.

Lika fel som det är att sparka en kvinnlig anställd för att hon blivit gravid, lika fel är det av en gravid kvinna att tillskansa sig ett jobb under falska förespeglingar.

DET KORPORATIVA SYSTEMET fungerar – som det nu fungerar – med ett minimum av insatser och är i stort sett självgående och självreglerande. Vad som saknas är feedback och utvärdering, eftersom det inte finns någon extern bedömare (annat än Riksrevisionsverket, som ingen lyssnar på). Skolverket är – till exempel – part i målet. Korporationerna fungerar var för sig, men det innebär inte att de fungerar i förhållande till de övergripande samhällsmålen, i den mån sådana förekommer.

Varför i hela friden önskar landets ledning fösa ihop landets bögar i en särskild korporation? De bedriver ju ingen näringsverksamhet i denna sin egenskap. När det gäller handikappade, invandrare och kvinnor kan diskrimineringslagstiftningen förklaras med asymmetrier på arbetsmarknaden. Men bögar? När stämplade de på Arbetsförmedlingen sist?

Speers iakttagelse är nog riktig. Ett folk indelat i korporationer är lättare att styra. Korporationerna motsvarar på det sociala området de språkliga klichéerna. Vi ser framför oss en Mustafa med mustasch, en fränksild tvåbarnsmamma som jobbar som undersköterska och en kille i rullstol. Numera ska vi se en lättsinnig festprisse i paljetter också. Men inte ens Sverige ser ut så.

Och myntet har en annan sida: Om du inte tillhör en korporation så är du ingen. Blott som medlem av korporationen har du rättigheter, ibland ansenliga rättigheter, och du har dessa rättigheter gentemot andra, som förväntas diskriminera dig. Dina medmänniskor är dina presumtiva fiender. Det är därför du lyssnar till synpunkter från dina bröder och systrar i korporationen men inte till invektiven utifrån.

Parallellen till Hitlers Tyskland är förstas obehaglig. Men tredje riket var blott ett särfall i en europeisk tradition som bygger på skrån. Ordningen med patroner och klienter betecknas av fackhistoriker som feodal.

Knut Carlqvist (knutc@algonet.se) är frilansskribent och historiker.

"Nu får man inte säga nåt ont om bögar heller."